

Sagsnavn: KK - Belysningsprojekt ved Damhussøen
Sag nr.: 22-0061
Emne: Resultat af spørgeskemaundersøgelse

Udført/kontrol: CLI/MGT

Nr.: 03
Dato: 2022-07-13
Rev.: 2022-09-05

Indledning

Københavns Kommune har, i forbindelse med planer om at etablere belysning af stierne omkring Damhussøen, fået gennemført en spørgeundersøgelse blandt borgerne i området og i de foreninger, der bruger stierne omkring Damhussøen. Formålet har været at afklare, hvordan og hvornår stierne bliver brugt i dag og om belysning kan støtte/øge disse aktiviteter eller skaber nye muligheder for aktiviteter. Det er blevet efterspurgt, om brugen af stien vil ændre sig pga. opsætning af belysningen.

Der har på Vanløse og Valby Lokaludvalgs hjemmeside og på Københavns Kommunes hjemmeside været et link til besvarelse af spørgsmålene. Samtidig er et næsten tilsvarende spørgeskema sendt ud til de foreninger, som Københavns Kommune har haft viden om bruger området omkring Damhussøen.

Resultater fra foreninger

Det har vist sig, at nogen foreninger har svaret på vegne af deres brugere, mens andre foreninger menes at have sendt link videre til medlemmerne i foreningen, der så har svaret. Link til spørgeskema er sendt ud til 29 foreninger, og der er opnået 38 svar. Svarene er anonyme, og derfor skal resultaterne bruges med en vis forsigtighed, da 1 svar kan repræsentere 1 forening (med flere medlemmer), eller det kan repræsentere 1 bruger.

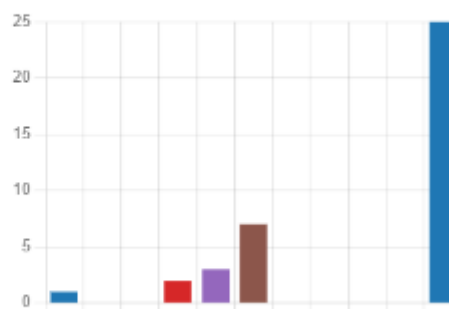
Spørgsmål 1

Foreningerne repræsenterer brugere i alle aldersgrupper med en overvægt fra 40 år og opefter. Foreningerne er primært hjemmehørende "udenfor København" (25 ud af 38 besvarelser), men her skal det noteres, at f.eks. Rødovre Kommune opfattes som "udenfor København" i spørgeskemaet, men kommunegrænsen går langs den vestlige sti omkring søen, så der vil naturligt være en del brugere/foreninger, der hører hjemme i f.eks. Rødovre.

1. I hvilken bydel hører din forening til ?

[Flere detaljer](#)

Østerbro	1
Nørrebro	0
Vesterbro/Kongens Enghave	0
Indre By	2
Valby	3
Vanløse	7
Brønshøj-Husum	0
Amager Øst	0
Amager Vest	0
Bispebjerg	0
udenfor København	25

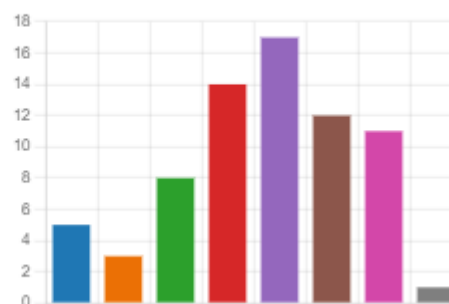
Figur 1: Foreningers besvarelse af tilhørsforhold

Spørgsmål 2

2. Hvilken aldersgruppe tilhører den overvejende del af jeres medlemmer – flere svar kan afkrydses ?

[Flere detaljer](#)

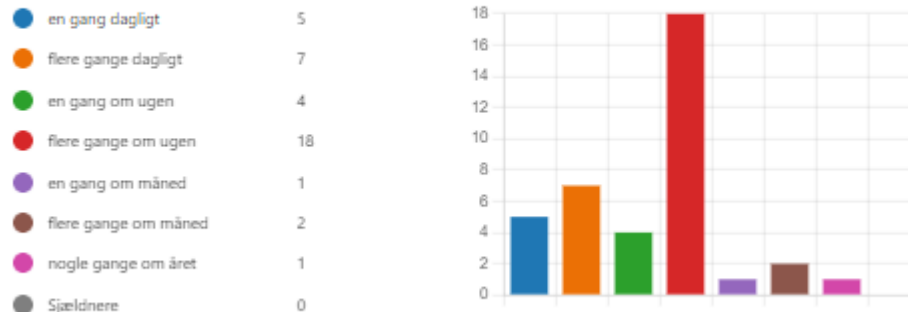
under 18 år	5
18-29 år	3
30-39 år	8
40-49 år	14
50-59 år	17
60-65 år	12
65+	11
Andet	1

Figur 2: Foreningers besvarelse aldersfordeling på medlemmer

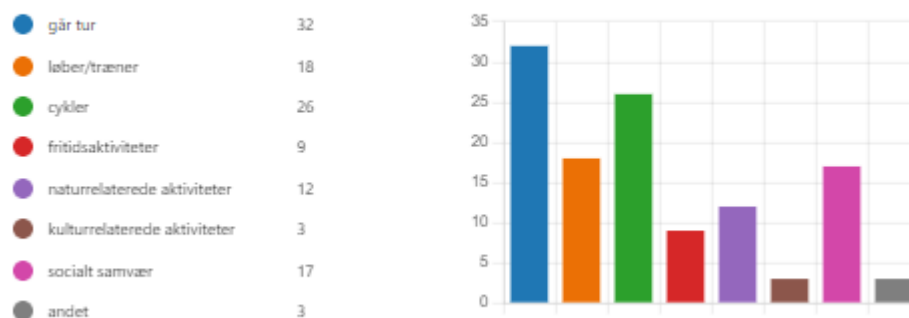
Spørgsmål 3

3. Hvor ofte kommer i på stierne omkring Damhussøen?

[Flere detaljer](#)**Figur 3:** Foreningers besvarelse af aktivitetens intensitet

Spørgsmål 4

4. Hvordan bruger jeres forening området og stierne omkring Damhussøen – flere svar kan afkrydses ?

[Flere detaljer](#)**Figur 4:** Foreningers besvarelse af typen af aktivitet

Spørgsmål 5

Hovedparten af besvarelsene repræsenterer brugere, der kommer omkring Damhussøen flere gange om ugen. Aktiviteten er indenfor alle typer – se figur 4.

Følgende uddybelser ifm. spørgsmål 4 er listet i besvarelsen fra foreningerne. Der er blev frasorteret gengangere og ikke relevante besvarelser:

Uddybning af aktiviteter i besvarelserne
"Flagermus observationer m.m."
"Rødovre Kommune, så vores borgere bruger området til alle aktiviteter, som området understøtter. Samt pendling til og fra kommunen og København."
"Alt mellem himmel og jord det er et dejligt sted."
"Lufter ofte hund, og har deltaget i sang- og musikaktiviteter på engen. Bor i Rødovre, 100 m fra søen/engen."

Tabel 1: Uddybning til besvarelse af spørgsmål 4

Spørgsmål 6

Halvdelen af besvarelserne viser, at området omkring Damhussøen primært bliver brugt i tidsrummet fra kl. 15-21 og om morgen mellem kl. 07-10, men det øvrige tidsrum er ligeligt fordelt, se figur 5.

6. I hvilket tidsrum kommer I typisk på stierne ?

[Flere detaljer](#)

● kl. 07-10	20
● kl. 10-15	11
● kl. 15-18	23
● Kl. 18-21	24
● Kl. 21- 07	10

Figur 5: Foreningers besvarelse af tidsrum for færden på stier omkring Damhussøen

Spørgsmål 7

Det næste spørgsmål er dermed helt centralt, for besvarelserne viser, at ca. 70 % af foreninger/borgere mener, at de vil færdes mere på stierne efter etablering af belysning, se figur 6.

7. Hvordan tror I belysningen vil påvirke jeres brug af stierne omkring Damhussøen?

[Flere detaljer](#)

● Vi vil komme der mere.	27
● Vi vil komme der mindre.	3
● Det vil være uændret.	4
● Ved det ikke.	4

Figur 6: Foreningers besvarelse af forventning til aktivitetsniveauet ved etablering af belysning

Spørgsmål 8

Næste spørgsmål blev stillet med den bagtanke at få undersøgt, om de nuværende aktiviteter måske vil blive suppleret op med andre aktiviteter – f.eks. ved en aftenur eller en løbetur efter mørkets frembrud. Det mener 63 % af foreningerne/brugerne, at de nok vil, se figur 7.

8. Tror I, at en ny belysning giver anledningen til at udvide dine aktiviteter på stierne omkring Damhussøen?

[Flere detaljer](#)
 Indsigter

● Ja	24
● Nej	6
● Ved ikke	8

Figur 7: Foreningers besvarelse af forventning til udvidelse af aktiviteterne

Uddybende eksempler på svar til dette spørgsmål 8 fremgår af tabel 2.

Udvidelse af aktiviteter i besvarelserne
"Det er ærgerligt, at der kommer lys. Det er en magisk gåtur i mørket, og det vil lyset ødelægge."
"Det er svært at se at gå og cykle om vinteren. Belysning vil betyde, at man kan færdes sikkert."
"Mange er bange for at gå/løbe i mørke, især i vinterhalvåret. Det er utrygt og desuden har mange fodgængere/løbere briller og linser, hvor mere belysning vil gøre det meget lettere at bevæge sig langs stierne. Vigtigt er dog, at belysningen er sammenhængende, så der ikke er mange sorte huller, som det opleves i Søndermarken."
"Belysning vil helt fjerne fornemmelsen af at være i natur."

Tabel 2: Uddybning til besvarelse af spørgsmål 8

Spørgsmål 9

Sidste spørgsmål (9) omhandler, om der er særlige forhold for foreningens aktiviteter, som man gerne vil gøre opmærksom på, og i tabel 3 er vist nogen af de indkomne svar:

Uddybning til særlige forhold i besvarelserne
<i>"Belysningen vil hjælpe med færre uheld og fald. Belægninger langs stien er meget ujævn pga. blandt andet trærdødder. Desuden er der flere grupper af brugere, som ikke har lys på udover, at der også færdes fugle på stierne."</i>
<i>"Der er meget få steder i Københavnsområdet hvor det er muligt at gå uden voldsom lysforurening. Damhussøen er et af de steder. Det ville være en skam, hvis der kom for meget lys omkring søen, "bare" for at give plads til flere brugere rundt om Søen, der er i forvejen mange der går/løber/cykler der. Måske er maks-kapacitet ved at være nået for det rekreative område."</i>
<i>"Hele foreningen cykler meget, især børnene, omkring stierne og cykelstien ned mod engen er meget skæv."</i>
<i>"Kommentar ift. belysning: hensyn til biodiversitet bør indgå i overvejelser om placering, type og styrke af belysning."</i>

Tabel 3: Uddybning af særlige forhold for foreningens aktiviteter

Resultater fra borgere

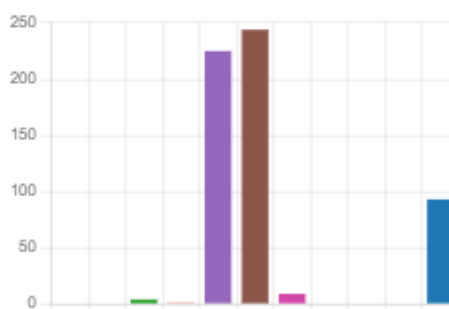
Der er indkommet 565 svar i alt på undersøgelsen, og heraf er de 458 svar kommet fra borgere, der bor i Valby eller Vanløse, mens der er 93 besvarelser udenfor København, hvoraf en del må formodes at komme fra Rødovre og Frederiksberg, se figur 8.

Spørgsmål 1

1. Hvilken bydel kommer du fra?

[Flere detaljer](#)

Østerbro	0
Nørrebro	0
Vesterbro/Kongens Enghave	4
Indre By	1
Valby	225
Vanløse	244
Brønshøj-Husum	9
Amager Øst	0
Amager Vest	0
Bispebjerg	0
udenfor København	93

Figur 8: Fordelingen af borgerne på bydele.

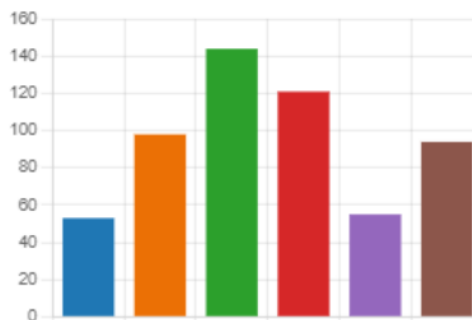
Aldersgruppen er igen ligeligt fordelt men dog med overvægt på de 40-60-årige, se figur 9.

Spørgsmål 2

2. Hvilken aldersgruppe tilhører du ?

[Flere detaljer](#)

16-29 år	53
30-39 år	98
40-49 år	144
50-59 år	121
60-65 år	55
65+	94

Figur 9: Aldersfordelingen på de borgere, der har besvaret spørgeskemaet.

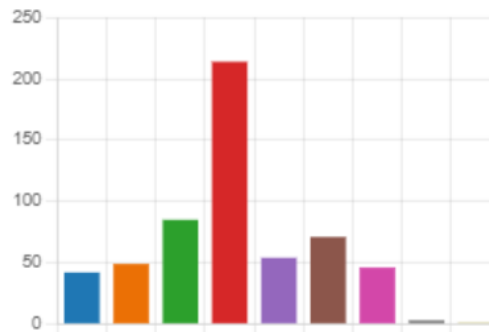
Spørgsmål 3

Den langt overvejende del af besvarelserne kommer i området flere gange om ugen (ca. 38 %), se figur 10.

3. Hvor ofte kommer du på stierne omkring Damhussøen?

[Flere detaljer](#)

● en gang dagligt	42
● flere gange dagligt	49
● en gang om ugen	85
● flere gange om ugen	214
● en gang om måned	54
● flere gange om måned	71
● nogle gange om året	46
● Sjældnere	3
● Ved ikke	1

Figur 10: Oversigt over hvor ofte borgerne kommer på stisystemet omkring Damhussøen.

Spørgsmål 4

Cirka halvdelen af alle besvarelser har aktiviteten "går en tur omkring søen", mens den overvejende del af de resterende løber/træner eller cykler omkring søen, se figur 11.

4. Hvad bruger du stierne omkring Damhussøen til ?

[Flere detaljer](#)

● går tur	288
● løber/træner	114
● cykler	99
● passerer på vej til arbejde/udda...	39
● andet (Må gerne angives/Uddyb...	36

Figur 11: Oversigt over borgernes primære aktiviteter omkring Damhussøen.

Spørgsmål 5

Der er kommet 197 uddybninger til spørgsmålet om aktiviteter, hvoraf en del omhandler, at de ikke har kunne vælge flere muligheder – de har altså refereret de flere forskellige måder på, hvor de kommer omkring søen. Ud af de 197 kommentarer, så er der 6 kommentarer, der er direkte negative overfor belysning mens 3

kommentarer er kritiske. De øvrige uddybninger går på aktiviteterne og enkelte på, hvad de gerne ville have udover – lys ved ishuset eller omkring Damhusengen eller reparation af bump. Der er udvalgt et antal kommentarer, se tabel 4.

Borgere - Uddybning til besvarelserne
"Jeg bor lige på Rødovresiden ved Damhustorvet og ville elske belysning, så man også kan gå tur efter mørkets frembrud. Ville også bruge cykelstien mere, hvis den var oplyst."
"Jeg nyder, at der ikke er belysning på stien. Det er det eneste sted man kan gå uden kunstig belysning og nyde naturen både sommer og vinter. Det vil ødelægge så meget både for dyr og mennesker."
"I krydsene ved ishuset mangler der lys. Det er lidt væk fra de røde linjer, men når man cykler i mørke er det meget uoverskueligt at komme mellem dæmningen og vejen op mod Ålekistevej."
"Både går, løber og cykler - samt lader børnene køre den vej til fodbold på engen."
"Bruges til daglig motion samt ifm cykling eller gang ved indkøb i Valby, Vanløse og Rødovre mm."
"Der er meget mørkt på stierne morgen og aften. Er væltet et par gange, da der lå løse grene på cykelstien, som ikke kunne ses i mørket."
"Når vi kigger ud af vores stuevindue vil vi kunne se lamperne rundt både ud foran og på Peter Bangs Vej-siden. Det vil være frygtelig skæmmende og ødelægge udsynet og genere dyrelivet. Derudover har jeg i 25 år ikke set nogen køre i vandet eller blive overfaldet Der er lys på de omkringliggende veje, hvis folk er bange. Ok m lys på dæmningen/ supercykelstien. Alt andet er forfærdeligt."

Tabel 4: Uddybning til besvarelse af spørgsmål 4 vedr. aktiviteter

Spørgsmål 6

Der ses samme tendens for borgere som hos foreningerne, da omtrent halvdelen af besvarelserne viser, at området omkring Damhussøen bliver brugt i tidsrummet fra 15-21, men det øvrige tidsrum er ligeligt fordelt, se figur 12.

6. I hvilket tidsrum kommer du typisk på stierne ?

[Flere detaljer](#)

● kl. 07-10	170
● kl. 10-15	153
● kl. 15-18	292
● kl. 18-21	312
● kl. 21-07	121

Figur 12: Borgernes besvarelse af tidsrum for at komme på stier omkring Damhussøen

Spørgsmål 7

Det følgende spørgsmål giver en klar opfattelse af, at belysningen af stierne vil medføre et øget brug af området.

7. Hvordan tror du belysningen vil påvirke din brug af stierne omkring Damhussøen ?

[Flere detaljer](#)

● Jeg vil komme der mere.	285
● Jeg vil komme der mindre.	80
● Det vil være uændret.	192
● Ved ikke.	8

Figur 13: Borgernes besvarelse af forventning til aktivitetsniveauet ved etablering af belysning

Der er således 14 %, der forventer at ville bruge stierne omkring søen mindre efter belysningsprojektet. Her er det dog usikkert, om en mulig løsning med rødt lys, skærmet til siderne og opad sammen med intelligent styring af lyset vil kunne betyde, at nogen af de 14 % alligevel vil føle, at de får en oplevelse med mørke omkring søen. Svarer viser, at 34 % vil have et uændret brug, mens 50% mener, at de vil komme der mere. Det vil sige at den overvejende del – ca. 84 % - forventer at have et uændret brug eller eventuelt en højere brug af stierne omkring Damhussøen.

Spørgsmål 8

Besvarelsen ovenfor giver mulighed for at supplere med en uddybning. Her er der 80 kommentarer, der er overvejende negative overfor påvirkningen fra belysningen, men sammenholdt med ovenstående, så kunne det tyde på, at det ikke vil mindske folks brug af området. Flertallet af disse kommentarer fremhæver hensynet til naturen som værende væsentligt og det, at der er en "mørk plet" i København. Her får man en fornemmelse af, at disse borgere ved gennemlæsningen af projektbeskrivelsen ikke har forstået, at projektet selvfølgelig følger retningslinjerne og skal ansøge hos fredningsnævnet om dispensation fra fredningen og at der skal indhentes tilladelse for at gøre det muligt at opsætte ny belysning.

Det er i 13 kommentarer bemærket, at den eksisterende belægning er meget ujævn og flere mener faktisk, at den er decideret farlig i mørke og at man hellere skulle ordne belægningen end sætte lys op, da det ville øge sikkerheden mere,

Der er 184 besvarelser som primært går på, at belysningen vil gøre det tryggere og bedre at komme på stierne. Et udvalgt antal besvarelser er refereret nedenfor i tabel 5.

Borgere - uddybning af besvarelser
<i>"Vil kunne løbe rundt om søen når der er mørkt, hvilket er en stor del af tiden om vinteren."</i>
<i>"Jeg kan bruge stierne om vinteren i sikkerhed og på en mere behagelig måde."</i>
<i>"Hvis der skal lys på, må de ikke påvirke dyrene, som er der. Vi har ikke brug for lys hele natten, men gerne tidlig morgen og tidlig aften om især vinteren"</i>
<i>Nyder at der er mørkt og at det giver en illusion af "ægte" natur. Når der kommer lys omkring hele søen bliver det som alle andre parker i København. Håber ikke lyset kommer til at gå ud over dyrelivet, ærgerligt hvis der kommer til at komme flere mennesker om aftenen og derved forstyrre dyrelivet yderligere.</i>
<i>"Jeg har personligt ikke noget imod at gå en tur i mørke, men tiltaget vil stadig bidrage positivt til oplevelsen."</i>
<i>"Der er meget mørkt efter mørkets frembrud, og jeg er tit gået mod søen for at vende om og gå hjem igen, da det er blevet for mørkt. Jeg tør ikke at være i området, når der ikke er belysning om søen."</i>
<i>"Jeg kommer for at nyde naturen, få en is og se solnedgangen. Det har jeg ikke brug for kunstigt lys til. Om vinteren løber jeg før solopgang, men der er i forvejen så meget lys fra boligerne rundt om søen, at det er trygt og sikkert."</i>
<i>"Jeg vil føle, at det er mere trygt at gå tur på stierne efter mørkets frembrud. Det vil derfor betyde, at jeg i vinterhalvåret vil kunne benytte stierne i hverdage efter arbejde. Det gør jeg ikke i dag. Der finder jeg alternative gåture, hvor jeg føler mig mere tryk - særligt boligområder og større gader, hvor jeg derimod må gå på kompromis med støj og natur."</i>
<i>Det ville være godt, hvis vi gav lidt plads til arts mangfoldighed i Københavns Kommune. Og hvis man godt kan lide lys, er der jo masser af steder som er fuldt oplyste hele natten. Flagermus er beskyttede i hele EU, men måske undtagen i Københavns Kommune? Skal vi ikke leve op til internationale forpligtelser og sund fornuft?</i>
<i>"Forslag om LED-lys som ledelys ligesom på Artillerivej."</i>

Tabel 5: Uddybning til besvarelse af spørgsmål 8 vedr. udvidelse af aktiviteter

Konklusion på spørgeskema til foreninger og borgere

På baggrund af besvarelserne kan drages følgende konklusioner:

- Langt hovedparten af besvarelserne gør gældende, at de kommer indenfor det tidsrum på dagen, hvor belysningen vil være effektiv om vinteren – fra kl. 16 om eftermiddagen til kl. 8 om morgenen.
- Den overvejende del af besvarelserne (mere end 80 %) mener, at de vil benytte stierne omkring Damhussøen lige så meget som i dag eller oftere, hvis der etableres belysning.
- 152 borgere påpeger direkte i kommentarerne, at det vil give dem en større tryghed og bedre mulighed for at bruge området, hvis der etableres belysning.
- Mellem 8 og 14 % vurderer, at de vil benytte stierne mindre, hvis der etableres belysning.
- Mange påpeger, at Damhussøen er ét af de få mørke områder i København, og at belysningen vil ødelægge oplevelsen samtidig med, at de mener, at det vil være skadeligt for dyrelivet.

Samlet set vurderes det, at der er en klar overvejende positiv stemning for etablering af belysning, da det vil betyde mere udnyttelse af området og større sikkerhed for både gående og cyklister. Derudover vil det i borgerdialogen være vigtigt at påpege, at hensynet til insekter og flagermus er håndteret i valg af belysning, og at det dermed stadig kan være vanskeligt at se f.eks. ujævnheder i belægningen. Desuden kan intelligent styring af lyset eventuelt med fastholdelse af nattetimer uden belysning eller sensoren, der kun tænder ved behov for lyset være med til at imødekomme nogle af de kritiske besvarelser.

Kommentar efter spørgeundersøgelse

Københavns Kommune vil undersøge muligheden for at fastholde de mørke timer i det tidsrum, hvor der er færrest i området – f.eks. mellem k. 24 og kl. 5 samt eventuelt styring med bevægelsessensorer. Det vil samtidig være relevant at høre flagermuseksperterne, om det vil gøre nogen forskel for flagermusene i forhold til, hvornår de er særligt aktive i området.

EKJ RÅDGIVENDE INGENIØRER AS

Notat tilsendt:

Københavns Kommune, att.: Nadine Neugebauer

EX0G@kk.dk